

Nr 110.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.; given Stockholms slott den 22 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.¹⁾

Härigenom förordnas, att 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

4. Har befattningshavare avstängts från eller försatts ur tjänstgöring eller tagits i häkte, må honom tillkommande löneförmåner under tiden helt eller till viss del innehållas. Hänskjutes icke frågan om ansvar för brott eller förseelse, som föranlett åtgärden, till domstol eller poliskollegium, eller fälles befattningshavaren icke till ansvar i målet, skall vad av förmånerna innehållits till befattningshavaren utbetalas. Varder befattningshavaren fälld till ansvar för brottet eller förseelsen, må domstolen eller poliskollegiet i det slutliga utslaget förordna, att innehållet belopp skall helt eller till viss del utbetalas, om så med hänsyn till det ådömda straffet och övriga omständigheter i målet prövas skäligt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1935 och äger tillämpning å envar befattningshavare, som avstänges från eller försättes ur tjänstgöring eller tages i häkte på grund av förhållande, som helt eller delvis inträffar efter förordningens ikraftträdande.

¹⁾ Senaste lydelse, se 1932: 243.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 22 februari 1935.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden
UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENG-
BERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Möller, anmäler fråga om *befattnings-
havares vid polisväsendet rätt till lön vid avstängning från tjänstgöring* samt
anför därvid:

Tidigare behandling av frågan.

Spörsmålet om befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön vid av-
stängning från tjänstgöring har redan tidigare varit föremål för statsmak-
ternas prövning men därvid endast delvis erhållit sin lösning.

Förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående
befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. innehöll
ursprungligen icke några bestämmelser i detta ämne. I samband med *den
år 1931 igångsatta utredningen om ändrade bestämmelser beträffande ordnings-
polisens och kriminalpolisens organisation* upptogs av utredningsmännen, dåva-
rande statssekreteraren B. G. H. Hammarskjöld (ordförande), landsfogden
E. W. Bergenfelt, borgarrådet K. G. Ewerlöf, filosofie doktorn S. Hansson
samt landssekreteraren Hj. P. Kjäll, jämväl till behandling bland annat en
från svenska polisförbundet den 1 november 1930 till chefen för socialde-
partementet inkommen framställning, i vilken hemställdes att polisman, som
av polischef avstängts från eller försatts ur tjänstgöring, skulle bibehålla
samtliga till honom utgående löneförmåner, intill dess genom beslut av
domstol eller poliskollegium annorlunda bestämts samt beslutet vunnit laga
kraft.

Sedan frågan ägnats ett förberedande övervägande i en i november 1931
inom departementet utarbetad promemoria samt remissyttranden häröver
inforrats från länsstyrelserna ävensom föreningen Sveriges landsfogdar,
föreningen Sveriges landsfiskaler, föreningen Sveriges stadsfiskaler, svenska
polisförbundet samt riksförbundet för fjärdingsmän och polismän, upprättade
utredningsmännen i januari 1932 en ny promemoria, innefattande närmare
utredning och förslag i frågan. Jämväl över den sistnämnda promemorian
hava remissyttranden inforrats, nämligen från överståthållarämbetet, stats-
kontoret, riksräkenskapsverket och allmänna civilförvaltningens lönenämnd.

I båda de nämnda promemoriorna förordades att i polislöneförordningen

infördes en bestämmelse av innehåll, att därest polisdistrikt innehållit lön åt en befattningshavare, som avstängts från eller försatts ur tjänstgöring eller tagits i häkte, samt denne befattningshavare sedermera helt frikändes för ifrågavarande förseelse eller brott, vad sålunda innehållits skulle till befattningshavaren utbetalas. I den senare promemorian anfördes vidare:

Mera tveksamt syntes vara, huruvida det icke kunde vara skäl att gå längre såtillvida, att utbetalande av innehållen lön gjordes obligatoriskt även i fall, då den, för vilken lön innehållits, visserligen icke blivit frikänd men dömts till ett mycket ringa straff. Utan tvivel kunde enligt utredningsmännens mening omständigheterna därvid ofta vara sådana, att vederbörande borde vara berättigad att utfå sin lön eller viss del därav. Avgörandet härav kunde emellertid knappast göras direkt beroende av det utdömda straffets art utan måste bero på en prövning av samtliga omständigheter i varje särskilt fall. Vid sådant förhållande ansågo utredningsmännen det icke vara riktigt att meddela bestämmelser härom i polislöneförordningen.

Genom proposition (nr 180) förelades därefter 1932 års riksdag till antagande ett i överensstämmelse med promemoriorna utarbetat förslag till ändrad lydelse av 1 § polislöneförordningen, där ifrågavarande bestämmelse införts såsom mom. 4.

Propositionen behandlades av *sammansatt stats- och första lagutskott*, som i sitt utlåtande (nr 4) förklarade sig icke hava något att erinra mot propositionen i nu ifrågavarande del samt vidare anförde:

Otvivelaktigt kunde en av ett avstängningsbeslut åsamkad definitiv förlust av avlöningsförmåner ofta framstå såsom obillig även i fall, då vederbörande visserligen icke helt frikändes men dömdes till ett jämförelsevis ringa straff. I sådana fall kunde förlusten av lön vara vida kännbarare än själva straffet. Utan tvivel vore det förenat med ej ringa svårigheter att komma till en tillfredsställande lösning av denna fråga. Utredningsmännen hade härutinnan bland annat uttalat, att rätten att utfå lön för avstängningstiden knappast kunde göras direkt beroende av det utdömda straffets art utan måste bero på en prövning av samtliga omständigheter i varje särskilt fall, samt att det vid sådant förhållande icke syntes riktigt att meddela bestämmelser härom i polislöneförordningen, vilken icke vore jämförbar med de statliga eller kommunala avlöningsreglementena utan endast avsedd att upptaga vissa minimiregler. I anslutning till utredningsmännens uttalande, vilket icke syntes motsäga att en lösning av frågan vore möjlig, ville utskottet emellertid uttala som sin mening, att det borde tagas under förnyat övervägande, huru sådana obilliga resultat av gällande bestämmelser, vilka för närvarande otvivelaktigt kunde uppstå, skulle kunna undanröjas. Prövningen av olika utvägar i detta syfte torde få ankomma på en närmare utredning och utskottet ansågo sig icke nu böra närmare ingå härpå.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan att i ifrågavarande avseende antaga det genom propositionen framlagda förslaget samt anhöll därjämte i skrivelse den 4 juni 1932 (nr 270), med hänvisning till utskottets utlåtande, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om ytterligare utredning av frågan om befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön vid avstängning från eller försättning ur tjänstgöring ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

1934 års förslag.

Med anledning av riksdagens förenämnda skrivelse har frågan upptagits till förnyad prövning inom socialdepartementet, därvid införskafts *utredning*

dels om antalet av de fall under ett vart av åren 1926—1932, i vilka i anledning av åtgärd av ifrågavarande slag löneförmåner innehållits för befattningshavare vid polisväsendet,

dels ock rörande ett vart av dessa fall om anledningen till den företagna åtgärden, den tid, under vilken löneförmåner innehållits, utgången av den talan, som förts mot befattningshavaren, samt beloppet av de löneförmåner, som innehållits.

Uppgifterna hava sammanställts i en tabell, vilken torde såsom bilaga (*Bilaga A*) fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Med ledning av det insamlade materialet har en promemoria med utkast till ändring av polislöneförordningen utarbetats i april 1934.

I *promemorian* erinras om ett redan under den tidigare utredningen i ärendet anmärkt regeringsrättsutslag (regeringsrättens årsbok ref. 79/1929), enligt vilket polischef icke i denna sin egenskap utan särskilt bemyndigande ägde befogenhet att besluta om minskning i avlöningen åt polisman för tid, under vilken sådan befattningshavare avstängts från tjänstgöring. Av utslaget ifråga hade i 1932 års proposition samt förutnämnda utskottsutlåtande dragits den slutsatsen, att avgöranden om innehållande av lön skulle ankomma å vederbörande kommunala myndighet, i samband varmed framhållits att bestämmelser om innehållande av lön ibland kunde vara meddelade i avlöningsreglementen e. d., som antagits för de hos kommunen anställda, men att detta eljest finge bero på avgörande i varje särskilt fall. I *promemorian* anföres härefter att spörsmålet om rätt för polisman att åtnjuta lön under avstängningstiden sedermera varit föremål för högsta domstolens prövning. Sedan högsta domstolen den 28 juni 1929 fastställt underdomstolarnas utslag, varigenom den polisman — A. Lindh — som avsåges i regeringsrättens förenämnda utslag, dömts till avsättning (se N. J. A. 1929 s. 402), yrkade Lindh vid rådhusrätten i Kalmar åläggande för staden att till honom utgiva lön för den del av avstängningstiden, under vilken han ej utfått sådan (under tiden fr. o. m. februari t. o. m. augusti 1927 erhöll Lindh full lön med undantag av beklädnadsbidrag, fr. o. m. september 1927 t. o. m. juli 1928 — alltså t. o. m. den månad då han av rådhusrätten i Kalmar dömdes till avsättning — erhöll Lindh $\frac{2}{3}$ av lönen, för tiden därefter och t. o. m. den 28 juni 1929 erhöll Lindh ingen lön).

Till stöd för sin talan anförde Lindh bland annat följande.

Varken enligt polislagen, 1925 års polisreglemente eller allmänna rättsgrundsatser eller enligt de under Lindhs tjänstetid (fr. o. m. år 1901 hade Lindh varit ordinarie poliskonstapel i Kalmar) gällande tjänste- och avlöningsreglementena innebure ett beslut om avstängning, att de under avstängningstiden utgående avlöningsförmånerna icke skulle till den anställde utbetalas. Det torde tvärtom vara allmän regel, att avlöningen skulle utgå, såframt ej behörig myndighet förordnat, att densamma skulle helt eller delvis innehållas.

Staden genmälde.

Såsom allmän regel gällde tvärtom, att, därest befattningshavare avstängdes från tjänstgöring, hans avlöning skulle under tiden innehållas, såframt det ej finnes skäligt att låta honom uppbära något därav. Staden gjorde dessutom gällande motfordran för de utgifter staden haft på grund av att annan person under avstängningstiden måst utföra Lindhs arbete mot avlöning, som utbetalats av staden.

Härefter anmärkes i promemorian, att i det vid Lindhs antagning till polisman gällande reglementet för polisen i Kalmar (fastställt år 1874) reglerades icke frågan, hur det skulle förfaras med lön åt polisman, som på grund av tjänstefel avstängts från tjänstgöring. Under avstängningstiden fastställde länsstyrelsen i Kalmar län genom utslag den 13 september 1928 ett av stadsfullmäktige antaget nytt reglemente angående polispersonalens i staden löneförmåner m. m. I detta reglemente lämnades särskild bestämmelse angående rätt för vederbörande myndighet att, för den händelse polis-konstapel avstängdes från tjänstgöring, avgöra, i vad mån han skulle helt eller delvis avstå från avlöning.

I dom den 10 april 1933 i detta mål (se N. J. A. 1933 s. 272) yttrade högsta domstolen bland annat följande.

Såvitt handlingarna i målet utvisade, saknades vid Lindhs antagande till polis-konstapel i Kalmar bestämmelse om och i vad mån i stadens tjänst anställd polisman under tid, då han vore avstängd från tjänstgöring, vore skyldig att avstå från sin lön. Handlingarna utmärkte icke, att därefter intill den 28 juni 1929, då Lindh genom högsta domstolens utslag blivit av-satt från sin befattning såsom polisman, för Lindh bindande bestämmelser i nämnda hänseende meddelats. Under sådana omständigheter kunde staden icke anses hava varit berättigad att innehålla någon del av de Lindh för tiden den 1 februari 1927—den 28 juni 1929 tillkommande avlöningsförmåner, med undantag dock av beklädnadsbidrag, som, med hänsyn därtill att Lindh icke utövat sin tjänst, icke bort utgå. Staden hade icke styrkt sitt påstående, att staden i anledning av Lindhs avstängning från tjänsten fått vidkännas ut-gifter, för vilka staden vore berättigad till kvittning. På grund av vad så-lunda anförts utdömdes visst belopp jämte ränta.

Två ledamöter av högsta domstolen voro av skiljaktig mening och ogil-lade Lindhs talan.

I promemorian framhålles härefter:

Av högsta domstolens förenämnda dom torde den slutsatsen få dragas, att, endast i de fall uttryckliga bestämmelser härom vore meddelade, det tillkomme de kommunala myndigheterna att bestämma om eller i vad mån lön skulle utgå till polisman, som avstängts från eller försatts ur tjänst-göring. Efter den år 1932 verkställda ändringen i polislöneförordningen skulle således full lön utgå till befattningshavare vid polisväsendet *dels* om han helt frikändes för den förseelse eller det brott, som varit i fråga, och *dels* — han må fällas till hur strängt straff som helst — om några be-stämmelser rörande befattningshavarens rätt till lön under avstängnings-tiden ej vore meddelade eller om sådana meddelats men ej blivit för honom bindande.

Medan spørsmålet om rätt till lön under avstängning från tjänstgöring, såsom framginge av sammansatta stats- och första lagutskottets förenämnda utlåtande, tidigare närmast setts ur befattningshavarnas synpunkter, torde det efter den utredning, som numera vunnits, jämväl få anses vara ett intresse att söka förhindra att för kommunerna obilliga resultat uppstode. På grund härav torde en lagstiftning i ämnet böra givas en vidare syftning än vad förut i ärendet ifrågasatts. Avgörandet huruvida utbetalning av innehållen lön skulle ske kunde vid sådant förhållande icke, som tidigare ifrågasatts, i lagtexten göras direkt beroende av det utdömda straffets art, så att utbetalning förklarades skola ske endast om befattningshavaren fälldes till ett lindrigare straff, utan måste bero på en prövning av omständigheterna i varje särskilt fall. Prövningen ifråga syntes lämpligen böra ankomma på domstol eller poliskollegium, som dömde beträffande det brott eller den förseelse, för vilken avstängning från tjänstgöring skett. I vissa lindrigare fall kunde polischefen ålägga befattningshavare disciplinstraff (se polisreglementet § 18); och kunde polischefen i ett dylikt fall jämväl avstänga befattningshavaren från eller försätta honom ur tjänstgöring. Hade så skett, kunde med de ifrågasatta bestämmelserna frågan om utbetalning av lön komma under poliskollegiets prövning endast efter klagan över själva straffet. Då det mera sällan torde förekomma, att, i de fall en polischef ådömde disciplinstraff, han jämväl avstängde från eller försatte ur tjänstgöring — i intet av de i Bilaga A avsedda fallen syntes så ha skett — torde några vägande betänkligheter mot en dylik anordning icke kunna anföras.

Med hänsyn till högsta domstolens förenämnda dom torde i lagtexten uttryckligen böra fastslås rätten att innehålla lön i det fall att en befattningshavare avstängts från eller försatts ur tjänstgöring eller tagits i häkte. Ehuru av skäl, som förut anförts, i lagtexten icke kunde införas bestämmelser enligt vilka avgörandet, huruvida utbetalning av innehållen lön skulle ske, gjordes direkt beroende av det utdömda straffet, vore det givetvis framför allt denna omständighet, som borde bli grundläggande för prövningen. Det torde vara lämpligt att detta förhållande framginge av lagtexten.

De ifrågasatta bestämmelserna syntes enklast kunna införas i 4 mom. i 1 § av polislöneförordningen. I en övergångsbestämmelse till förordningen torde uttryckligen böra fastslås, att förordningen ägde tillämpning å envar befattningshavare, som avstängdes från eller försattes ur tjänstgöring eller toges i häkte efter förordningens ikraftträdande. I enlighet med det anförda hade utarbetats ett utkast till förordning om ändrad lydelse av 1 § 4 mom. polislöneförordningen.

Meddelades bestämmelser som de ovan föreslagna, torde därav framgå, att i alla de avstängningsfall, som inträffade efter förordningens ikraftträdande och beträffande vilka domstol eller poliskollegium icke förordnat, att innehållet belopp skulle helt eller till viss del utbetalas, bleve befattningshavaren ej berättigad utfå lön, försåvitt icke kommunen det oaktat funnit eller funne skäl medgiva, att lön finge utgå. Ådömdes ett svårare straff, torde innehållen lön i allmänhet icke av domstol eller poliskollegium böra

tillerkännas befattningshavaren. Förutom till det ådömda straffet angåves i förslaget, att hänsyn skulle tagas till övriga omständigheter i målet. En omständighet, som torde böra vinna beaktande, syntes vara, om befattningshavaren genom att ett utslag överklagades kunde komma att under en oskäligt lång tid gå förlustig lönen.

Det i promemorian omnämnda författningsutkastet torde såsom bilaga (*Bilaga B*) få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Yttranden över förslaget.

Promemorian jämte författningsutkastet och förutnämnda Bilaga A remitterades för yttrande till överståthållarämbetet och länsstyrelserna, statskontoret, allmänna civilförvaltningens lönenämnd och statspolisintendenten ävensom svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, svenska polisförbundet, svenska polisföreningen och riksförbundet för fjärdingsmän och polismän. Samtliga nämnda myndigheter och sammanslutningar hava jämväl inkommit med yttranden, därvid överståthållarämbetet överlämnat infortrade yttranden från polismästaren i Stockholm och Stockholms stads tjänstenämnd, samt åtskilliga länsstyrelser bifogat yttranden av landsfogdarna i respektive län samt vissa lokala myndigheter och sammanslutningar.

Flertalet av de hörda myndigheterna samt polisföreningen och svenska landskommunernas förbund hava *tillstyrkt förslaget eller lämnat detsamma utan erinran.*

Även de allra flesta av de myndigheter och sammanslutningar, som haft detaljerinringar att framställa, hava uttalat sin tillfredsställelse över *föreskriften om innehållande av lön* för befattningshavare, som avstängts från eller försatts ur tjänstgöring eller tagits i häkte.

Allmänna civilförvaltningens lönenämnd har därutinnan erinrat, att för statens befattningshavare bestämmelser sedan lång tid tillbaka funnits meddelade angående innehållande av lön, för den händelse sådan tjänsteman bleve tagen i häkte eller avstängd från tjänstgöring. Vid genomförande av nu gällande lönereglering för kommunikationsverken ävensom för statsdepartement och vissa andra verk tillhörande den civila statsförvaltningen hade de äldre bestämmelserna härutinnan upptagits i de nya avlöningsreglementen, som i samband med löneregleringen utfärdats. Sålunda funnes numera föreskrivet i 21 § avlöningsreglementet för kommunikationsverken och i 20 § allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente ävensom i häremot svarande paragrafer i avlöningsreglementena för domänverket, lots- och fyrstaten samt provinsialläkarkåren, att om tjänsteman bleve avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte hans avlöning under tiden skulle innehållas, så framt ej funnes skäligt låta honom uppbära något därav. Även i de av Kungl. Maj:t i anslutning till de nya avlöningsreglementena för ordinarie tjänstemän utfärdade avlöningsbestämmelserna för extra ordinarie befattningshavare hade motsvarande föreskrifter upptagits. Liknande stadganden som de nu anförda återfunnes ock i nu gällande avlöningsreglemente för

officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet, i avlöningsreglementet för fast anställt manskap vid försvarsväsendet, liksom ock i avlöningsbestämmelserna för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet. I betraktande särskilt av att statsverket i avsevärd mån bidroge till avlöande av polisväsendets befattningshavare, syntes det vara en riktig och konsekvent åtgärd, att liknande bestämmelser upptoges även i den författning, som — om ock endast mera allmänt — reglerade sistnämnda befattningshavares rätt till lön.

Länsstyrelsen i Uppsala län har påpekat, att beträffande folkskollärarna, till vilkas avlöning i likhet med polismännens statsbidrag utginge, funnes föreskrivet, att skolrådet under disciplinär behandling av förseelser eller i anledning av åtal vid domstol ägde att avstänga läraren från utövande av befattningen samt av hans löneförmåner innehålla så mycket som erfordrades för vikariens avlöning.

Svenska stadsförbundet har, efter en redogörelse för de meningar som gjort sig gällande i det åberopade rättsfallet från högsta domstolen, framhållit att det även för kommunernas del med hänsyn till eventuellt uppkommande tvister kunde vara av betydelse att erhålla i lagstiftningen fastställda regler att gå efter. Å andra sidan finge icke förbises, att normerande föreskrifter för en så stor kår som polisen alltid vore ägnade att framtvinga likartade förmåner även för andra befattningshavare i kommunens tjänst. Sistnämnda synpunkt hade av förbundet tidigare vid olika tillfällen framförts. Då den emellertid icke ansetts böra förhindra en speciallagstiftning rörande polisens löne- och anställningsförhållanden, såge sig förbundet ifråga om förevarande detaljspörsmål sakna anledning att nu vidare ingå på denna fråga.

Endast magistraten i Uppsala och polisförbundet hava helt *avstyrkt* införandet av en bestämmelse om rätt att innehålla lön.

Magistraten i Uppsala ansåg det visserligen tänkbart, att med nu gällande ordning i enstaka undantagsfall kunde uppstå för kommunerna obilliga resultat. Intresset att förhindra dylika resultat torde emellertid icke vara av den vikt, att man för ernående av detta mål borde ge avkall på principer, som eljest ansåges vara av omistligt värde. En av straffrättens viktigaste grundsatser torde vara, att en för brott åtalad person behandlades och betraktades såsom oskyldig, intill dess han blivit av domstol sakfälld. Självfallet borde denna allmänt medborgerliga förmån komma även en för brott tilltalad polisman till del. Det syntes icke lämpligt att vederbörande domstols eller poliskollegiums prövning i fråga om den tilltalades rätt till lön på sätt som föreslagits i administrativ ordning föregrepes. Någon större våda för kommunerna syntes icke kunna uppstå, därest prövningen av den tilltalades rätt till lön förbehölls åt domstolarna, då underinstansen torde kunna förordna att dess utslag i denna del skulle gå i verkställighet, även om det icke vunnit laga kraft.

Polisförbundet har framhållit, att då avstängning från eller försättande ur tjänstgöring icke skulle vara att betrakta såsom bestraffning utan som en i ordningsintresse företagen åtgärd, borde densamma icke heller i verkligheten utgöra en bestraffning. Så bleve emellertid förhållandet, därest åtgärden skulle medföra mistning av löneförmåner. Detta torde vara så mycket oriktigare, som talan ej finge föras över beslut om dylik åtgärd.

Riksförbundet för fjärdingsmän och polismän har ifrågasatt, huruvida icke en bestämd gräns borde uppdragas beträffande arten av de brott för vilka innehållande av löneförmåner finge äga rum, exempelvis av den innebörd att sådant innehållande endast finge äga rum vid brott varå enligt lag avsättning måste följa.

Länsstyrelsen och *landsfogden i Jönköpings län*, *landsfogden i Kalmar län* samt *polisförbundet* hava föreslagit, att rätten till innehållande av lön med hänsyn till vederbörandes försörjningsmöjligheter bestämdes till högst lörens halva belopp. *Landsfogden i Kalmar län* har framhållit, att det i annat fall kunde befaras att de kommunala myndigheterna i sin strävan att nedbringa utgifterna för polisväsendet komme att begagna sig av möjligheten att helt innehålla lönen.

I vissa av yttrandena har föreslagits införandet av en bestämmelse om vilken myndighet som skulle äga besluta om innehållande av lön.

Sälunda har *länsstyrelsen i Gävleborgs län* ansett befogenhet härutinnan böra tillerkännas polischefen i sammanhang med fattandet av beslut om avstängning. Ett tillägg till 16 § polisreglementet för riket borde i så fall göras. Beslutet borde kunna överklagas.

Jämväl länsstyrelsen i Värmlands län och *polischefen i Karlstad* hava ansett att ifrågavarande avgörande borde träffas av polischefen. Enligt länsstyrelsens förmenande borde dock beslutet gälla allenast interimistiskt samt fördenskull för prövning anmälas — därest fråga om bestraffning för det brott eller den förseelse, för vilken avstängning från tjänstgöring skett, hänskötes till behandling av domstol eller poliskollegium — till den i angivna fråga dömande, men eljest: i stad, där polisenämnd funnes tillsatt, till denna nämnd, i annan stad till polisenämnden motsvarande kommunal myndighet samt å landet till vederbörande länsstyrelse.

Ordföranden i polisenämnden i Karlstad, som endast berört förhållandet i städerna, har framhållit, att medan avstängning från eller försättande ur tjänstgöring vore ett disciplinärt förfarande, lörens innehållande vore en ekonomisk konsekvens av åtgärden, påkallad av hänsyn till polisdistriktet, som i de flesta fall nödgades avlöna vikarie å tjänsten, vilken den rätte innehavaren blivit förhindrad att bestrida. Med hänsyn härtill och då beslutet ifråga om innehållande av lön innebure ett förfogande över kommunens medel, vore det naturligast att i stad, där polisenämnd funnes tillsatt, detta anförtroddes nämnden. För att undvika att förfarandet bleve alltför tungt, kunde polischef få rätt att besluta om hela lörens innehållande men

med skyldighet att, därest han funne innehållande av lön icke böra äga rum eller ske endast till en del, överlämna avgörandet till polisenämnden. För att åvägabringa ett snabbt avgörande kunde slutligen polischefen tillerkännas rätt att meddela interimistiskt beslut i ärendet.

Värmlands länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler har ifrågasatt, huruvida icke vid försättande ur tjänstgöring av befattningshavare vid polisväsendet å landsbygden länsstyrelsen borde äga besluta om innehållande av lön, vilket vore motiverat med hänsyn till att statsbidrag utginge för avlöning av polispersonal å landsbygden.

Riksförbundet för fjärdingsmän och polismän har uttalat farhågor för att, därest prövningen angående lörens innehållande skulle verkställas av vederbörande kommunala organ, lönen skulle fullkomligt automatiskt indragas, då befattningshavare försattes ur tjänstgöring. Lämpligare syntes vara att lägga prövningsrätten hos vederbörande domstol eller poliskollegium, varest talan fördes beträffande det brott, för vilket avstängningen skett.

Den föreslagna *bestämmelsen om utbetalande av innehållen lön* har föranlett vissa erinringar.

Sälunda har *Stockholms stads tjänstenämnd* påpekat, att hithörande frågor redan reglerats genom bestämmelser i stadens allmänna tjänstereglemente. En lagstiftning, varigenom den enligt gällande kommunala föreskrifter med annan stadens personal i olika hänseenden likställda polispersonalen försattes i en särskilt gynnad ställning, vore ägnad att framkalla slitningar och olägenheter inom förvaltningen i dess helhet. Nämnden ville därför framhålla önskvärdheten av att den föreslagna lagstiftningen ej måtte få giltighet för Stockholms polisdistrikt, därest densamma ej betingades av ett verkligt angeläget statsintresse i samband med polisväsendet.

Jämväl *överståthållarämbetet* har funnit de av tjänstenämnden uttalade farhågorna beaktansvärda. De skäl, som anförts till stöd för det föreslagna stadgandet, syntes emellertid vara av så vägande natur att ämbetet, med hänsyn särskilt till att avsikten med föreskriften vore att erhålla enhetliga regler för riket i dess helhet, icke funnit sig böra framställa erinran däremot.

Landsfogden i Blekinge län har väl funnit, att genom förslaget en befattningshavare vid polisväsendet i en kommun, där bindande bestämmelser uti ifrågavarande avseende saknades, komme i en särställning beträffande sin rätt till lön i förhållande till övriga kommunens befattningshavare. Detta vore dock motiverat, då en polisman jämväl i flera andra hänseenden intoge en annan ställning än övriga kommunala tjänstemän.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ifrågasatt huruvida icke stadgandets avfattning borde överensstämma med den som gällde för statens befattningshavare. Liksom beträffande dessa kunde skälighetsprövningen beträffande avlöningens innehållande verkställas av den myndighet som beslutade avstängningen. Att behandla polismännen mildare än statens befattningshavare eller folkskollärarna syntes länsstyrelsen icke påkallat.

Statskontoret har yttrat, att det visserligen kunde förefalla rätt egenartat

att det i vissa fall skulle ankomma på domstol att avgöra huru stor del av avlöningen en befattningshavare vid polisväsendet skulle äga uppbära. Då emellertid den föreslagna anordningen måste anses erbjuda tillfyllestgörande garanti att icke löneförmåner i här avsedda fall bestämdes till belopp överstigande vad som kunde anses rimligt och billigt, funne sig statskontoret ur de synpunkter, ämbetsverket vid förevarande granskning företrädesvis hade att anlägga, sakna anledning framställa erinran mot förslaget i denna del.

En *reservant* inom statskontoret fann det vara principiellt oriktigt att åt domstol eller poliskollegium uppdroges att i första hand taga befattning med ett spörsmål av administrativ karaktär samt förordade, att prövningen av frågan om återbetalning av innehållna löneförmåner överlätes å vederbörande kommun.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i anslutning till *landsfogdens i länet* yttrande ifrågasatt, huruvida det ej vore lämpligare att länsstyrelse beslutade i fråga om utbetalning av löne-medlen. Ärendet finge nämligen anses vara av sådan beskaffenhet att det närmast borde ankomma å administrativ myndighet att däri besluta. Enligt gällande lagstiftning hade ock länsstyrelse att avgöra likartade frågor i vad avsåge länsstyrelse direkt underlydande befattningshavare. Helt visst torde även länsstyrelse kunna göra sig under rättad om för sakens bedömande viktiga förhållanden, som förekommit mot vederbörande hos domstol eller poliskollegium. Därest det ankomme på länsstyrelse att besluta i dessa lönefrågor, borde hinder icke föreligga att länsstyrelse meddelade sitt beslut utan avvaktan å den dömande myndighetens beslut i rättsfrågan. Härigenom skapades vissa garantier för att, därest personer funnes som vore beroende av befattningshavare för sin försörjning, dessa i förekommande fall inom rimlig tid erhöle den hjälp som förhållandena medgäve. Därest länsstyrelse komme att besluta om avlöningens utbetalning, föreläge intet hinder mot att länsstyrelse beslutade jämväl beträffande sådana fall, då polischef förordnat om avstängning från eller försättande ur tjänstgöring och klagan häröver icke anförts hos poliskollegium. Samtliga mål torde böra komma under länsstyrelsens handläggning först efter ansökning av befattningshavaren.

En *utvidgning av stadgandet om utbetalande av innehållen lön* har i olika avseenden ifrågasatts i åtskilliga yttranden.

Länsstyrelsen i Jämtlands län, polischefen i Karlstad, ordföranden i polisenämnden därstädes samt landsfogden i Göteborgs och Bohus län hava framhållit önskvärdheten av särskilda bestämmelser om utbetalande av innehållen lön jämväl för det fall, att beslut om avstängning meddelades av polischef. Landsfogden i Göteborgs och Bohus län har därvid yttrat, att åtminstone i de svårare fallen vederbörande icke komme att genom besvär draga frågan inför poliskollegium då han därigenom skulle löpa risken att, jämte det han erhöle disciplinärt straff, förlora avlöningen.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har påpekat att, därest en befattningshavare av polischefen ådömts disciplinstraff och i samband därmed varit

försatt ur tjänstgöring, skulle enligt förslaget frågan om utbekommande av eventuellt innehållen avlöning kunna komma under domstols prövning endast för så vitt klagan fördes över själva straffet. Detta syntes föga konsekvent och särskilt betänkligt med hänsyn därtill att avlöningens innehållande kunde tänkas bliva för befattningshavaren känt först så sent, att han icke bleve i tillfälle att anföra besvär över polischefens beslut i disciplinmålet. Därest avlöning i ett dylikt fall innehölls, syntes därför frågan om dess utbekommande böra få dragas under poliskollegiets prövning oberoende av besvär över själva bestraffningen.

Jämväl *landsfogden i Södermanlands län* har påkallat särskilda bestämmelser uti ifrågavarande hänseende.

Överståthållarämbetet och *landsfogden i Södermanlands län* hava ifrågasatt, huruvida icke befattningshavare borde äga utbekomma innehållna löneförmaner ej blott då han frikändes från ansvar utan jämväl därest icke åtal inför domstol eller poliskollegium väcktes eller disciplinär påföljd inträdde.

Länsstyrelsen och *landsfogden i Jönköpings län* hava erinrat, att bestämmelse saknades för det fall att befattningshavare jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarades strafflös, varjämte med frikännande borde likställas sådan utgång av förd talan att befattningshavaren förklarades ej kunna åt saken fällas.

Polisförbundet har föreslagit en sådan utvidgning av stadgandet, att innehållen lön skulle utbetalas jämväl för det fall att ej för förseelsen ådömdes urbota bestraffning eller mistning av tjänsten under längre tid än en månad.

Föreningen Skaraborgs läns landsfiskaler har hemställt, att frågan om vederbörandes försörjningsplikt finge utgöra en sådan omständighet, vartill domstol eller poliskollegium hade att taga hänsyn vid sin prövning.

Landsfogden i Södermanlands län har föreslagit, att å den innehållna lönen jämväl skulle utbetalas ränta efter 6 %.

Statskontoret har ifrågasatt huruvida i det fall, att kommun till befattningshavare utbetalade innehållen lön utan att domstol eller poliskollegium förordnat därom eller utöver det belopp som av sådan myndighet bestämts, statsverket skulle vara skyldigt att bidra till vad sålunda utbetalades. Enligt statskontorets mening borde vederbörande kommun få vidkännas hela den merkostnad, som föranleddes av dess beslut.

I fråga om de föreslagna *övergångsbestämmelserna* har *länsstyrelsen i Jämtlands län* funnit tveksamt, huruvida nya inskränkande bestämmelser i fråga om rätt till utfående av avlöning borde göras tillämpliga å andra befattningshavare än dem som blivit ordinarie efter bestämmelsernas ikraftträdande.

Länsstyrelsen i Örebro län har ansett i författningen böra angivas, att domstolen eller poliskollegiet hade att taga hänsyn till de för befattningshavaren bindande lönebestämmelser som funnes meddelade.

Svenska stadsförbundet har framhållit, att, då man genom de föreslagna stadgandena ville sätta lokala föreskrifter i ämnet helt ur funktion, visst förtydligande av förslaget borde ske. Stadgandet, att domstolen vid sin

prövning huruvida innehållen lön borde utbetalas hade att taga hänsyn till, förutom det ådömda straffet, jämväl övriga omständigheter, kunde nämligen så tolkas, att hänsyn skulle tagas till de lokala bestämmelser som varit gällande vid tiden för avlöningens innehållande. Till förekommande härav borde i den föreslagna övergångsbestämmelsen inskjutas förslagsvis orden »oavsett innehållet i eventuellt befintliga lokala bestämmelser».

I yttrandena hava även framställts önskemål om *vissa fristående författningsändringar*.

Sålunda har *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* erinrat om, att be-
träffande statsanställda befattningshavare, i anslutning till bestämmelserna om innehållande av lön vid avstängning från tjänstgöring m. m., jämväl meddelats föreskrift om att avlöning icke finge utgå till tjänsteman för tid varunder han, utan att han i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunde styrka giltigt förfall, avhållit sig från tjänstgöring. Nämnden ifrågsatte, att i sammanhang med de föreslagna ändringarna ett stadgande av nyss angivna innehåll borde upptagas såsom ett särskilt stycke i 1 § 4 mom. polislöneförordningen.

Polisförbundet har hemställt om sådan ändring i polisreglementet, att polischefs beslut om avstängande från eller försättande ur tjänstgöring finge överklagas.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av redogörelsen för yttrandena hava det utremitterade förslagets huvudgrunder vunnit anslutning från det övervägande flertalet av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. För att motivera lämpligheten av ett stadgande, som giver vederbörande kommun rätt att, även utan uttrycklig föreskrift i lönereglemente, helt eller delvis innehålla polismans lön vid avstängning från tjänstgöring, torde det, förutom vad som anförts i yttrandena, vara tillfyllest att hänvisa till det i promemorian åberopade rättsfallet.

Med stöd av den i promemorian föreslagna bestämmelsen kan en kommun besluta om innehållande av löneförmåner antingen genom en generell bestämmelse i tjänstgöringsreglemente eller dylikt, vilken då blir gällande tills den i vederbörlig ordning ändras, eller ock, därest föreskrifter om lön vid avstängning saknas i de för befattningshavarna gällande lönebestämmelserna, i varje särskilt fall sedan avstängningsåtgärd vidtagits. Av en jämförelse med förslagets bestämmelser om domstols eller poliskollegiums rätt att förordna om avlöningens utbetalning lärer framgå, att beslut om innehållande icke må fattas vid sådan tidpunkt, att den dömande myndigheten icke får tillfälle att taga ståndpunkt till frågan om lörens utbetalande.

Gentemot vad i en del yttranden föreslagits därom, att lön skulle få innehållas endast i fall av särskilt kvalificerad brottslighet eller allenast till halva beloppet, torde kunna åberopas vad de år 1931 tillkallade utredningsmännen anförde rörande motsvarande spörsmål om utbetalande helt eller delvis av innehållen lön, nämligen att avgörandet härav måste bero på en prövning av omständigheterna i det särskilda fallet. Den prövning av frågan,

som enligt förslaget skall verkställas av domstol eller poliskollegium, innebär ett korrektiv mot obilliga beslut.

Några av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna hava ifrågasatt att överlämna beslutanderätten om innehållande av lön till annan än vederbörande kommunala myndighet. Emellertid skulle ett dylikt beslut ofta komma att avse lön, för vilken kommunen helt har att svara. I dessa fall synes kommunen icke böra berövas sin beslutanderätt. Tillräckliga skäl torde icke heller föreligga att för övriga fall införa särskilda bestämmelser härom.

Vad angår förslagets bestämmelser om utbetalande av innehållen lön önskar jag i anledning av Stockholms stads tjänstenämnds yttrande framhålla, att den jämförelsevis vidsträckta befogenhet att avstänga från eller försätta ur tjänstgöring, som tillkommer polisbefälet, synes berättiga polismännen att i nu förevarande hänseende erhålla en i viss mån förmånligare ställning än andra kommunala befattningshavare.

Såsom i 1934 års promemoria framhållits torde prövningen av frågan om innehållen löns utbetalning lämpligen böra ankomma på domstol eller poliskollegium, som har att döma beträffande det brott eller den förseelse, för vilken avstängning från tjänstgöring skett. De betänkligheter av uteslutande teoretisk art, som i några yttranden framställts mot förslaget i denna del, synas icke böra hindra att prövningen sker i en ordning, mot vars lämplighet i övrigt inga erinringar blivit gjorda.

I vissa remissyttranden hava anmärkningar framställts mot promemorians förslag att, då polischef ålägger disciplinstraff, förordnande om utbetalning av innehållen lön icke skulle kunna meddelas annat än i samband med prövning av besvär över straffet. Ehuru detta spørsmål, såsom i promemorian påpekas, icke lär äga större praktisk betydelse, föreslår jag, för att undanröja anmärkningarna ifråga, att de fall, då disciplinstraff åläggas av polischef, i förevarande avseende jämföras med frikännande. Skulle polischefen undantagsvis anse en avstängning med indragna löneförmåner påkallad, kan han hänskjuta målet till poliskollegium. Även beträffande ett annat härmed sammanhängande spørsmål torde en jämkning av promemorieförslaget vara påkallad. Av remissyttrandena framgår, att formuleringen av stadgandet i andra punkten lämnar rum för tvekan i t. ex. sådana fall, då den tilltalade förklaras saker men på grund av otillräcklighet icke fälles till straff, eller då målet avvisas utan saklig prövning (utan att åtal vid annat forum omedelbart följer). För att undanröja nämnda tvekan synes uttrycket »frikännes befattningshavaren» böra utbytas mot orden »fälles befattningshavaren icke till ansvar». Med hänsyn till vad sålunda anförts torde ifrågasvarande punkt böra givas den avfattningen, att innehållen lön skall utbetalas, om ansvarsfrågan icke hänskjutes till domstol eller poliskollegium eller om befattningshavaren icke fälles till ansvar i målet. Härigenom vinnes även att lagtexten lämnar ledning jämväl för de fall, då ett inlett judiciellt förfarande avbrytes utan att slutligt utslag meddelas, t. ex. då en häktad på grund av senare framkomna omständigheter frigives utan rannsaking eller då en tilltalad person avlider medan målet är anhängigt.

Då såsom i den utremitterade promemorian framhållits rätten att utfå innehållen lön icke torde böra göras direkt beroende av det utdömda straffet, har vad svenska polisförbundet härutinnan anfört icke föranlett ändring i det utremitterade förslaget. Vad angår frågan om vederbörandes försörjningsplikt har denna icke ansetts böra i författningstexten särskilt angivas som en av de omständigheter, vartill domstol eller poliskollegium bör taga hänsyn vid sin prövning. Ej heller torde som svenska stadsförbundet hemställt en bestämmelse böra införas för att förhindra domstolen eller poliskollegiet att vid sin skälighetsprövning taga hänsyn till innehållet i eventuellt förefintliga lokala bestämmelser. Huruvida den som äger utfå innehållen lön jämväl skall vara berättigad till ränta å det innehållna beloppet synes icke böra regleras genom särskilda bestämmelser i förordningen utan lärers få bedömas enligt allmänna rättsgrundsatser.

Då kommunerna själva hava intresse av att lön till befattningshavare vid polisväsendet icke onödigtvis utbetalas, torde det knappast vara påkallat att, såsom statskontoret föreslagit, till förhindrande av missbruk inskränka rätten till statsbidrag i de fall, då kommun till befattningshavare utbetalar innehållen lön utan domstols eller poliskollegiums förordnande. Ett sådant förfarande är ju för övrigt endast att betrakta som en jämkning av ett tidigare fattat beslut om lörens innehållande.

De i 3 § polislöneförordningen intagna bestämmelserna om skyldighet att avgå från tjänsten innefatta en viss begränsning i polismännens rättigheter. Det torde i analogi härmed icke möta något hinder att göra de nu föreslagna bestämmelserna tillämpliga även på redan anställda befattningshavare, detta så mycket mindre som de föreslagna bestämmelserna såsom helhet betraktade torde innebära en förbättring i polismännens ställning. I övergångsbestämmelserna har emellertid en jämkning vidtagits i avsikt att göra förordningen tillämplig allenast å befattningshavare, som avstänges från eller försättes ur tjänstgöring eller tages i häkte på grund av förhållande, som helt eller delvis inträffar efter förordningens ikraftträdande.

I ett par yttranden hava framställts önskemål om vissa fristående författningsändringar. Nämnda ändringar har jag icke ansett böra komma under bedömande i nu förevarande sammanhang.

Föredraganden hemställer härefter, att det omarbetade förslaget till *förordning om ändrad lydelse av 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
C. H. von Hartmansdorff.

Bilaga B.

Utkast

till

förordning om ändrad lydelse av 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 (nr 172) med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m.¹⁾

Härigenom förordnas, att 1 § 4 mom. förordningen den 6 juni 1925 med vissa bestämmelser angående befattningshavares vid polisväsendet rätt till lön och pension m. m. skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

4. Har befattningshavare avstängts från eller försatts ur tjänstgöring eller tagits i häkte, må honom tillkommande löneförmåner under tiden helt eller till viss del innehållas. Frikännes befattningshavaren sedermera från den förseelse eller det brott, som varit ifråga, skall vad sålunda innehållits till befattningshavaren utbetalas. Varder befattningshavaren fälld till ansvar för förseelsen eller brottet, må domstol eller poliskollegium, där målet är anhängigt, i det slutliga utslaget förordna, att innehållet belopp skall helt eller till viss del utbetalas, om så med hänsyn till det ådömda straffet och övriga omständigheter i målet prövas skäligt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1935 och äger tillämpning å envar befattningshavare, som avstänges från eller försättes ur tjänstgöring eller tages i häkte därefter.

¹⁾ Senaste lydelse, se 1932: 243.